

Hybriditoteutus opetuksessa

14.6.2023

Covid-pandemia pakotti opetuksen siirtämisen verkkoon ja etätoteutuksiin siirtyminen tapahtui vauhdilla. Etätoteutuksiin pakon edessä siirtyminen toi esiin ongelmien lisäksi myös mahdollisuuksia, joita koulutuksen järjestämisessä ja toteutusten suunnittelemisessa voitaisiin hyödyntää. Etäopetuksen rinnalle on noussut myös muita variaatioita, kuten esimerkiksi hybridiopetus, jossa osa opiskelijoista osallistuu opetukseen paikan päällä ja osa taas verkon välityksellä.

OAJ:n vuonna 2021 julkaiseman näkemyksen mukaan opetuksen hybriditoteuttaminen laadukkaasti ei ole mahdollista. Opettajan on vaikea huomioida yhtä aikaa etänä olevia opiskelijoita ja luokassa olevia opiskelijoita. (OAJ 2021). Opettajina lähestyimme asiaa kuitenkin mahdollisuuksien kautta. Kuten OAJ:n artikkelissa (2021) sekä myös esimerkiksi Tampereen korkeakouluyhteisön hybriditoteutusta koskevassa verkkojulkaisussa (Tuni 2021) todetaan, on mahdollisuuksien taustalla kyse toteutuksen hyvästä suunnittelusta. Tunin julkaisemassa artikkelissa Hybridiopetus: Mitä huomioida hybridiopetuksessa? (2021) nostetaan onnistumisen edellytykseksi hyvä suunnittelu tilan organisoinnin ja tekniikan osalta, materiaalin jakamiseen liittyvien toteutusten osalta sekä ryhmädynamiikan luomisen osalta. Eli kyse on siis opetuksen suunnittelemisesta ja siten, että siihen osallistuminen on mahdollista tasavertaisesti sekä luokassa läsnä oleville että etäyhteyden välityksellä osallistuville.

Opiskelijoille hybriditoteutus tarjoaa joustavuutta osallistua opetukseen itselleen sopivalla tavalla ja etäisyyksistä riippumatta. Uskomme, että opiskelijalle tarjottava mahdollisuus vaikuttaa toteutustavan valintaan lisää opintojen mielekkyyttä. Lisäksi koemme, että opintojen monimuotoisuus tulee olemaan tulevaisuudessa ammattikorkeakoululle eräänlainen myyntivaltti, kun opiskelijat pohtivat itselleen sopivaa opiskelupaikkaa.

Voiko käytännön harjoitustuntien sisältöjä oppia hybridinä?

Fysioterapia alana on käytäntöön painottuva. Käytännön harjoitustunnit ovat myös oleellinen osa fysioterapeutin opintoja. Meillä fysioterapian tutkinto-ohjelmassa verkko-opetusta hyödynnetään lähinnä joidenkin teorialuentojen tai itseopiskeltavien verkkokurssien muodossa, kun taas käytännön harjoitustunnit pidetään perinteisesti lähiopetuksessa. Halusimme kuitenkin lähteä toteuttamaan hybridiopetuksen kokeilua Tuki- ja liikuntaelimistön fysioterapia -kurssiin sisältyvällä selän terapeuttisen harjoittelun käytännön harjoitustunneilla. Lähdimme suunnittelemaan toteutusta kysymällä ensin opiskelijoilta, että olisivatko he halukkaita tällaiseen kokeiluun ja etäyhteyden välityksellä osallistuminen olisi täysin vapaaehtoista. Hybriditoteutuksen onnistuminen edellyttää opiskelijalta aktiivisuutta ja motivaatiota, joten on oleellista, että osallistumistapa täytyy olla opiskelijalle vapaasti valittavissa.

Suunnittelimme toteutuksen siten, että opiskelijat jaettiin pienryhmiin, joissa kaikissa oli mukana sekä etänä osallistuvia että luokassa läsnä olevia. Etänä osallistuvilta edellytettiin kameroiden päällä pitämistä. Opettajien ohjausta oli opiskelijoille tarjolla niin paikan päällä kuin verkossa. Tuntien aikana pienryhmät laativat kuvitteellisille alaselkäkivuista kärsiville case-asiakkaille harjoitusohjelman selän kuntouttamiseksi. Tehtävät esitettiin pienryhmittäin muulle luokalle osallistaen heidät tekemään ja kokeilemaan harjoitteita. Jokainen ryhmä tuotti harjoitteista materiaalin, jotka jaettiin liikepankiksi koko ryhmän käyttöön.

Hybriditoteutuksen kokeilu toteutui toisen vuoden fysioterapiaopiskelijoiden kanssa keväällä 2023. Käymme tässä artikkelissamme läpi hybridikokeilua meidän opettajien näkökulmista sekä opiskelijoilta saadun opintojaksopalautteen kautta.

Hybriditoteutuksen onnistumiseen vaikuttavat tekijät opiskelijoiden ja opettajien näkökulmista, miten hybridi saadaan toimivaksi?

Opiskelijaryhmään mahtuu monenlaisia oppijoita. Tämä tuli konkreettisesti esiin myös opiskelijoiden hybriditoteutukseen liittyvissä kokemuksissa. Opiskelijapalautteessa nousi ääniä niin hybriditoteutuksen puolesta kuin sitä vastaan. Osa opiskelijoista koki hybriditoteutuksen haastavana ja toi esiin sen, että opetus olisi toimivampaa, jos kaikki olisivat joko etänä tai paikan päällä. Toiset toivat esiin, ettei hybriditoteutus tuo lisäarvoa opiskeluun, kun taas toiset kokivat hybriditoteutuksen erittäin toimivana ratkaisuna. Meillä opettajina hybriditoteutuksesta jäi päällimmäisenä mieleen positiivisia ajatuksia. Koimme, että tällaisen kokeilun toteuttaminen yhteistyössä opiskelijoiden kanssa antoi meille runsaasti tietoa ja kokemusta jatkokehittämistä ajatellen.

Vaikka kokemuksemme oli positiivinen, ilman haasteita emme tästäkään kokeilusta selvinneet. Suurimmaksi

haasteeksi osoittautui juuri sopivalle päivälle osunut Microsoftin ohjelmistojen maailmanlaajuinen ongelma, joka kosketti luonnollisesti myös Teams-sovelluksen toimintaa. Hybriditoteutustamme haastoivat etäyhteyden toiminnan ongelmat. Pienryhmissä etänä osallistuvien yhteydet katkeilivat ja tämän vuoksi kameroiden päällä pitäminen ei ollut ajoittain mahdollista. Nämä tekniset ongelmat vaikeuttivat kokeilun läpi viemistä, ja se näkyi myös opiskelijoiden antamassa palautteessa.

Hybriditoteutuksen onnistumisen takaamiseksi on ensisijaisen tärkeää luoda etukäteen selkeät ohjeistukset ja pelisäännöt, joihin kaikki sitoutuvat. Huomioon otettavia asioita ohjeistuksessa ovat kameroiden ja mikrofonien pitäminen päällä, jolloin kaikkien ryhmäläisten mahdollisuudet osallistua ryhmän vuorovaikutukseen ovat tasavertaiset. Lisäksi vuorovaikutuksen ja toimivan ryhmätyöskentelyn näkökulmasta nostettiin esiin toive, että luokassa olevat liittyisivät Teamsiin omilla koneillaan, jolloin jokaisen kuva saadaan etänä oleville näkyville.

Tilojen järjestäminen kameroiden ja mikrofonien osalta on tärkeää ottaa huomioon, jotta toteutus saadaan toimivaksi. Etäyhteyden välityksellä osallistuville tulisi pystyä takaamaan näkyvyys esityksiin sekä myös se, että he kuulevat luokissa tapahtuvan keskustelun ja pystyvät keskusteluun osallistumaan. Yksi kamera luokan edessä ei tähän riitä, vaan kameroita ja mikrofoneja tulisi olla aseteltuna luokkaan niin, että tapahtumien seuraaminen olisi mahdollista ja keskusteluun osallistuminen sujuvaa. Tämän toteuttaminen on nykytekniikalla mahdollista, mutta myös se vaatii hyvää suunnittelua etukäteen. Tähän toimiva ratkaisu voisi esimerkiksi olla luokkatila, jossa tekniikka olisi valmiina tai nopeasti opettajan asennettavissa käyttöön. Teknisille ongelmille yhteyksien osalta ei mitään voi, mutta näiden mahdollisuus on aina olemassa ja tämä on kaikilla tiedossa. Yksi mahdollisuus voisi olla tallenteiden luominen ryhmän sisäiseen käyttöön, mutta tässä asiassa täytyy huomioida tietosuojaan liittyvät asiat ja tarvittavat luvat, jotta toteutus kestää lakiteknisen tarkastelun.

Selkeät roolijaot helpottavat pienryhmän työskentelyä hybridinä; ryhmällä tulisi olla puheenjohtaja ja sihteeri, jotta ryhmän toiminta olisi johdettua, ja päälle puhumisen välttämiseksi puheenvuoron saisi pyytämällä. Tuntien tehtävät on tarkoitus työstää yhdessä pienryhmänä. Tällä tavoin taataan se, että jokainen ryhmän jäsen osallistuu ryhmän työskentelyyn tasavertaisesti osallistumistavasta riippumatta.

Toimiva hybridiopetus vaatii sen, että opiskelijat niin etänä kuin läsnä, ovat sitoutuneita toteutustapaan. Hybriditoteutus vaatii aktiivisuutta molemmin puolin ruutua sekä motivaatiota ottaa toiset huomioon ryhmätyöskentelyssä. Osallistumisen ja sitoutuneisuuden teemat nousivat keskeisiksi opiskelijoiden palautteissa. Etäopiskelijan ja paikan päällä olevan opiskelijan tasavertaisuus koettiin merkitykselliseksi onnistuneen pienryhmätyöskentelyn takaamiseksi. Toteutuksessa luokassa olleet opiskelijat kokivat, että heille saattoi välillä olla haastavaa huomioida etänä olevia, jolloin etänä olevat saattoivat jäädä tai jättäytyä ryhmätyöskentelyssä taka-alalle. Etäopiskelijat toivat taas esiin, että heitä ei välttämättä huomioitu työskentelyssä riittävästi ja he kokivat epävarmuutta siitä, tulivatko he kuulluksi ja toisaalta taas kuulivatko he kaiken, mitä luokassa keskusteltiin.

Osa pienryhmistä kuitenkin koki pienryhmätyöskentelyn sujuneen hyvin hybridinä, mikä mielestämme kuvaa ryhmädynamiikan ja opiskelijan aktiivisuuden merkitystä hybriditoteutuksessa. Hybriditoteutuksessa näyttäisi toteutuvan pienryhmien toiminnassa samat lainalaisuudet kuin perinteisessä luokassa toteutuvassa opetuksessa. Hiljaisemmat opiskelijat jäävät varsin helposti taustalle ja puheliaammat opiskelijat ottavat

vahvemman roolin ryhmän toiminnassa. Pienryhmästä jää opettajan näkökulmasta katsoen sivuun yhtä helposti sekä luokassa olevat kuin etäyhteyden päässä olevat. Aktiivisella opiskelijalla etäyhteyden välityksellä ryhmän työskentelyyn osallistuminen ei näyttäisi tuottavan ongelmaa, yhteysongelmia lukuun ottamatta.

Hybriditoteutus tulevaisuudessa?

Opiskelijat antoivat hybriditoteutukselle arvosanan 3/5 ja opiskelijoista noin 40 % toivoi, että monimuotoisia toteutuksia hyödynnettäisiin enemmän fysioterapian opetuksessa. Tämä mielestämme viittaa siihen, että meidän opettajien on ensisijaisen tärkeää miettiä myös sitä, miten voisimme tarjota opiskelijoille monipuolisia mahdollisuuksia oppia käytännönläheistä alaa. Digivisio 2030 -hankkeen mukaisesti digipedagogisten ratkaisuiden jatkuva kehittäminen on oleellista ammattikorkeakouluissa, jotta me opettajina pystymme tarjoamaan laadukkaita mahdollisuuksia opiskelijalle oppia joustavammin ja kerryttää osaamistaan muuttuvan maailman tarpeisiin. Fysioterapeutin koulutusta tarjotaan jo monissa ammattikorkeakouluissa monimuotototeutuksena.

Vaikka jotkut opiskelijat toivat esiin huolensa siitä, soveltuuko hybriditoteutus käytännön tunneilla oppimiseen, meidän opettajien näkökulmasta tämä kuitenkin on mahdollista. Toteutuksen onnistuminen vaatii hyvää suunnittelua pedagogisten ratkaisujen, sisällön sekä teknisen järjestelyn osalta, jotta pystymme takaamaan sen, että opiskelijat saavat saman sisältöistä opetusta riippumatta siitä, ovatko he etänä tai läsnä. Hybridiopetuksessa on oleellista tarjota opiskelijoille vapaa mahdollisuus valita itselleen omaa oppimista tukeva osallistumistapa. Opiskelijoiden aktiviinen osallistuminen ja sitoutuminen hybriditoteutukseen on myös edellytys toteutuksen onnistumiseen. Opettajina koemme, että hybridiopetus hyvin suunniteltuna ja toteutettuna on enemmän mahdollisuus kuin uhka fysioterapian opetuksessa. Tästä kokeilusta saatujen kokemuksien ja palautteiden pohjalta lähdemme kehittämään hybridiopetusta vielä jatkossa lisää.

Riku Uusi-Jaakkola
Fysioterapeutti (YAMK), fysioterapian lehtori
SeAMK

riku.uusi-jaakkola@app-staging.seamk.hion.dev

Jutta Potila
TtM, fysioterapian lehtori
SeAMK

jutta.potila@app-staging.seamk.hion.dev

Lähteet:

Digivisio 2030. https://digivisio2030.fi/

OAJ. 8.3.2021. Hybridiopetus on moniongelmaista ja siinä piilee ansa. https://www.oaj.fi/ajankohtaista/nakemyksemme/2021/hybridiopetus-on-moniongelmaista-ja-siina-piilee-ansa/

TUNI 29.6.2021. Hybridiopetus: Mitä huomioida hybridiopetuksessa?
https://sites.tuni.fi/vinkkipankki/opetuksen-suunnittelu-ja-menetelmat/mita-huomioida-hybridiopetuksessa/